

Kirkkorakennuksissa ihminen löytää pysyvyyttä

Arkadin luostarikirkosta Hollolan kirkkoon

Lähes 3000 kilometrin etäisyys luo mielikuvan kahdesta kokonaan erilaisesta kirkkorakennuksesta. Arkadin luostarin sijainti Välimeren kulttuurien keskipisteessä Kreetan saarella ja Hollolan kirkko pohjoisena, idän ja lännen rajapinnassa sijaitsevana pyhäkkönä luo vaikutelman aikojen kuluessa väistämättömästi tapahtuneesta erilaistumisesta.

Molemmissa kirkoissa kävijä saattaa kuitenkin nähdä jotakin samaa ja ehkä kokea samanlaisia tunteita niiden kulttuurisesta erosta huolimatta. Lähtään molemmat kirkkorakennukset ovat puolentuhannen vuoden luokassa. Inhimillisen elämän pyrkimys kohti hyvää näkyy ja kuuluu näissä pitkän perinteen omaavissa kirkoissa ja tulee elämän raadollisuudesta huolimatta –tai ehkä juuri sen vuoksi– helposti myös kirkoissa kävijän kokemukseksi.

Rakenteellisia yhtenevyyksiä

Arkadin kirkko on jo alunperin ollut kreikkalaiskatolinen ja on sitä yhä. Hollolan kirkko perustettiin roomalaiskatoliseksi pyhäköksi kunnes uskonpuhdistuksen jälkeen pitkähkön ajan kuluessa muutettiin luterilaiseksi kirkoksi mm uudistamalla sisustusta ja maalaamalla peittoon osa katolisista seinämaalauksista. Erityisen hidas tuo muutosprosessi oli juuri Hollolan kirkossa jossa kirkkokansalle kelpasi edelleenkin se mikä oli isillekin kelvannut. Nyt maalauksia osataan jo arvostaa historiankulun merkkinä. Näissä kahdessa kirkkorakennuksessa on myös useita rakenteellisia yhtäläisyyksiä. Molemmat ovat kaksilaivaisia ja kivistä rakennettuja. Molempien kirkkojen keskikäytävällä on holvien kannatinpilareit. Alunperin pieniksi rakennetut, ylhäältä kaarimuotoiset ikkunat ja kirkkosalin kattorakenteet muistuttavat toisiaan. Hollolan

kirkon ikkunoita on suurennettu jälkikäteen ilmeisesti kahteenkin kertaan. Vaikka kirkkorakennusten perimmäinen tehtävä on ollut huolehtia ihmisten henkisistä ja hengellisistä tarpeista, niillä on usein ollut merkitystä myös ihmisten hengen ja ruumiin suojelemisessa sodan ja väkivaltaisuuksien aikana. Myös valtiopolitiikan ja maallisen hallinnon välineinä ne ovat joutuneet toimimaan.

On esitetty arveluja että Hollolan kirkko massiivisena, kivisenä rakennuksena on ollut erityisesti itäänpäin merkinä halusta suojella omaa aluetta ja väestöä vierailta tunkeutujilta. Sekä henkisessä, hengellisessä että fyysisessä mielessä. Aikanaan Moskovan patriarkaatin voimakas nousu herätti suomalaisia vahvistamaan omaa kulttuuriaan ja uskoa.

Kirkkorakennus ei ole koskaan taannut fyysistä turvaa

Maailman myllerryksissä usein juuri kirkko on ollut se paikka josta viimeistä turvapaikkaa on etsitty. Massiivisen rakennuksen fyysisen suojan ja yhteisöllisyyden tuoman turvaintunteen lisäksi kirkosta on haettu Jumalalta rukouksien avulla suojaa tai toivottu pyhän paikan kunnioittamisen synnyttämää koskemattomuussuojaa vihollista vastaan. On ajateltu että kirkko on viimeinen paikka johon väkivalloin miekoilla, kirveillä ja tuliaseilla halutaan

tunkeutua. Nykyisiltä massatuhoaseilta saa fyysisen suojan vain syvällä kallion sisällä. Sodankäynnin todellisuus on myös henkisen ja hengellisen selkärangan murtamista. Siksi kaikkina aikoina on hyökätty myös kirkkoihin ja kirkonmiehiä ja –naisia vastaan. Mm. Isovihan aikana Hollolan kirkkoherra joutui pakenemaan Ruotsiin.

Erityisesti Arkadi on symboli vapauden ihanteen ylläpitämisestä. Eleferia i thanatos –vapaus tai kuolema, niinkuin Arkadin historian hyvin tuntevat kreetalaiset sanovat. Monet kreetalaiset tuntevat myös suomalaisten sodanaikaisen ihmeen taistelussa Neuvostoliittoa vastaan. Se lienee yksi syy heidän hyväksyvään ja ystävälliseen suhtautumiseensa suomalaisiin.

Turkkilaiset ja saksalaiset eivät vieläkään kreetalaisen suosiossa

Turkkilaisten miehitettyä Kreetan he joutuivat kuitenkin toteamaan etteivät kreetalaiset suurella työllä massiiviseen kiviseinään. Kauneudessaan ne ovat kuin taideteoksia. Kuvassa Hollolan kirkon eteläseinän ikkuna. Kesän tyynenä ja lämpimänä iltayönä, satakielten laulaessa kirkkopuistossa, kanttori Vesa Koskimaan soitto kantautui kivisten seinien läpi puistoon. Kun lopputulokseltaan jo

Hollolan kirkon ikkunat olivat alunperin varsin pieniä mutta suurennettiin myöhemmin suurella työllä massiiviseen kiviseinään. Kauneudessaan ne ovat kuin taideteoksia. Kuvassa Hollolan kirkon eteläseinän ikkuna. Kesän tyynenä ja lämpimänä iltayönä, satakielten laulaessa kirkkopuistossa, kanttori Vesa Koskimaan soitto kantautui kivisten seinien läpi puistoon.

tästä syvästä epäluulosta. Liki sata vuotta myöhemmin tulivat sitten saksalaiset miehittäjät ja tuhosivat Kreetalaisen elämää ja omaisuutta rankalla kädellä. Saksalaiset ovat nykyisin lähes yhtä epäsuosittuja vanhan polven mielisissä kuin turkkilaisetkin.

Tulipaloja

Sekä Arkadin että Hollolan rakennusten historiaa sävyttävät myös tulipalot. Kivisenä rakennuskokonaisuutena Arkadin luostarin tulipalot ovat olleet useimmiten tunkeutujien aiheuttamia. 1645 vieraat joukot polttivat alttarin puisen osan ja pääosan kirkon sisustuksesta. Vain joitakin puuveistoksia säästy. Arkadin luostarissa valmistettiin 1500 –luvulla arvokkaita käsikirjoitusten kopioita joista suuri osa tuhoutui juuri turkkilaisvallan päättymisen melskeissä. Joitakin arvokkaista teksteistä säästy lähinnä yksityisissä kokoelmissa. Kolme vuotta Arkadin paloa aiemmin Hollolan kirkkoon oli iskenyt salama ja kattorakenteet paloivat siinä määrin ettei osittaisella korjauksella enään selvitetty vaan koko kattorakenne jouduttiin uusimaan. Seurakuntalaiset ja kirkko olivat jälleen suuren ponnistuksen edessä. Myös arkistojen tulipalo aikanaan Viipurissa tuhosi huomattavasti Hollolan kirkon ja seurakunnan kaikkein varhaisinta historiallista aineistoa. Menetykset olivat mittava.

Symboliikkaa

Kaikkialla kristillisessä maailmassa kirkoissa ja luostareissa käytetyt symbolit kuvaavat samansuuntaisia ajatuksia ihmisen paikasta maailmassa ja näkymättömän hengellisen maailman olemassaolosta. Maalaukset, ristit, krusifiksit ja ikonit eivät ole vain mielikuvia ja ajatuksia ohjaavia elementtejä. Ne eivät ole vain taideteoksia vaan enemmänkin taiteen ja inhimillisen taidon avulla koristeltuja symboleja –ikään kuin heijastuksia näkymättömästä ja salatusta. Pyhät kirjoitukset, Raamattu, hymnit, laulut ja virret, palava suitsuke, tuohus tai kynttilä, jumalanpalveluksessa käytetyt esineet ja kaikki muu uskuntoon liittyvä esineistö ovat materiaalisia symboleja hengellisen maailman läsnäolosta. Tämä näkyy yksinkertaisesti ja koruttomasti myös ihmisten syyttäessä kynttilöitä Hollolan kirkon kynttelikköön ennen jumalanpalvelusta. Toisaalta kirkkoihin liittyvät taideteokset -vaikka kauneudellaan usein ihmissilmää häikäisevätkin-

Kirkonpalvelijat hoitavat päivittäisiä tehtäviä Arkadin kirkossa; öljyn lisäämistä lyhtyihin, kynttilöiden syyttämistä ja vartiointia sekä esineiden puhdistamista. Luostariosa on vain miehille. Kaksikymmentä vuotta kirkkoa palvellut, toisen kätensä menettänyt, iäkäs mutta teräväkatseinen ja ketterä kreetalainen nainen oli viemässä kissoilleen ruokaa luostarin siivessä sijaitsevaan asuntoonsa. Kuvanottolupaa naiselta kysyttäessä hän vastasi kysymällä, olenko saksalainen. Vastattuani että olen suomalainen, hänen kasvoilleen levisi hymynväre ja kuvanottolupa tuli. Myöhemmin kreetalainen tuttavani kertoi olevansa varma ettei kuvauslupaa saksalaiselle olisi tullut. Sen verran vahvoja tunteita toisen maailmansodan aikaiset tapahtumat vieläkin herättävät.

Kirkonpalvelija, suntio Anneli Jokinen sammuttaa alttarikynttilöitä Hollolan kirkossa jumalanpalveluksen jälkeen. Hollolassa on poikkeuksellisen paljon oikeita kynttilöitä jotka kaikki palavat jouluaaton aattohartauksissa. Kirkko on silloin käytäviä myöden täynnä ihmisiä viidessä eri aattohartauksessa saman päivän aikana.

muistuttavat meitä kuitenkin ihmisenä olemisen vajavuudesta ja jatkuvasta taistelusta hyvän ja pahan välillä. Mutta niiden tärkein tehtävä on ehkä olla materiaalisena todisteena elämän jatkumisesta ja toivosta.

Teksti ja kuvat:
Juhani Viitanen
Kaikki oikeudet pidätetään.

Artikkeli julkaistu
Etelä-Suomen Sanomissa
19.12.2004

Hollolan kirkon katon tervaus

Yksinäisyydessään hiljaisia luostareita sävyttää usein kauneus ja elämän yksinkertaisuus. Hiljaisuudessa kokee merkittävän rauhan tunteen.

Kirkkorakennus edustaa usein pysyvyyttä jota mistään muualta ei voi tavoittaa. Huolellisesti perustetuista rakennuksista pidetään huolta ja niiden perinteitä vaalitaan kunnioittamalla sitä mitä menneet sukupolvet ovat aikaansaaneet. Sekä Hollolan kirkkoa että Arkadin luostarikirkkoa ja luostaria kunnostetaan parastaikaa merkittävästi EU-rahoituksen turvin.

Arkadin sisäänkäynti pihan puolelta. Vaikuttava portti muistuttaa kävijälle pyhään paikkaan saapumisesta.